

Burgerschap Polarisatie heeft ook het klaslokaal bereikt

Het kabinet kan zelf wel een cursus gebruiken

→ Het kabinet-Schoof schudt de handen van Kamerleden na afloop van de tweede dag van de Algemene Politieke Beschouwingen. FOTO SEM VAN DER WAL/ANP

Het onderwijs in Nederland kreeg in 2021 de missie om het burgerschap te bevorderen, maar het nieuwe kabinet maakt het volgens docent **Gijs Korenblik** niet makkelijk om daarin te slagen.

Meer of minder Marokkanen, Nederlandse vrouwen baren te weinig kinderen, leugens over nareis-opnareismigranten en een partijleider die een serieuze bedreiging afdoet als 'harde woorden'. Zijn dit de lichtende voorbeelden die ons als onderwijzers moeten inspireren om goed burgerschap onderwijs voor de jeugd te verzorgen?

Op 1 augustus 2021 kreeg onderwijzend Nederland er een nieuwe missie bij, namelijk het bevorderen van burgerschap in het (speciaal) basisonderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs. Hiermee zouden we de sociale cohesie vergroten en actief burgerschap onder de toekomstige inwoners promoten. Daarnaast krijgen jongeren respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, ontwikkelen zij sociale en maatschappelijke competenties die hen in staat stelt om deel uit te maken van onze pluriforme samenleving en verder zal de jeugd kennis en respect krijgen voor verschillende godsdiensten, levensovertuigingen, afkomst en andere zaken.

Helaas is deze opdracht door het nieuwe kabinet in het hoofdlijnenakkoord negatief uitgewerkt en ligt de focus op het voorkomen

van de invloed van antidemocratische leraren en lesmateriaal. In hun ogen zou een leraar (en het materiaal) neutraal moeten zijn, maar gezien de karakteristieken van de schoolvakken lijkt mij dit een onmogelijke opgave. Bijvoorbeeld bij mijn vakken (geschiedenis en maatschappijleer) is het van groot belang om verscheidene onderwerpen vanuit meerdere perspectieven te bekijken. Hoe wil je anders begrijpen waarom ons koloniale verleden een pijnpunt voor velen is en hoe zorgt dit ervoor dat het een maatschappelijk probleem is?

Zware taak

Daarnaast hebben de gepresenteerde plannen op Prinsjesdag nogmaals pijnlijk duidelijk gemaakt dat het onderwijs voor dit kabinet geen prioriteit is. Zo daalt begroting van het ministerie van OCW met 3,5 miljard euro, verdwijnen er miljoenen euro's bij initiatieven die kansenongelijkheid tegengaan en wordt er gesneden in de functiemixregeling van leraren in het middelbare onderwijs in de Randstad, die bedoeld was om leraren te behouden in de meeste kwetsbare regio's.

De directeur van het Centraal Planbureau, Pieter Hasekamp, vatte in *NRC* (17 september) de waanzin van deze plannen nogmaals goed

samen. Volgens Hasekamp zorgen deze voorstellen voor de korte termijn voor financiële ruimte, maar gaan ze mogelijk ten koste van welvaart in de toekomst.

Verder liet de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023 zien dat bij ons als onderwijzers een zware taak op de schouders rust. Mijn collega's en ik propageren in onze lessen dat leerlingen respect voor elkaar moeten hebben, niet mogen pesten en elkaar eerlijk moeten behandelen.

Maar het is te bizar voor woorden dat een politieke partij die al bijna twintig jaar bevolkingsgroepen en een bepaalde godsdienst onder het mom van vrijheid van meningsuiting openlijk ridiculiseert en discrimineert, de verkiezingen heeft gewonnen. In mijn ogen was dit een schande en liet het zien dat slecht gedrag door de kiezer is beloond. Het is dus blijkbaar oké om

Gijs Korenblik
Docent geschiedenis en maatschappijleer.

De xenofobe PVV-retoriek steekt vrij snel de kop op in klassikale debatten

andere mensen niet te respecteren, nepnieuws te verspreiden en geen respect te hebben voor onze rechtstaat.

Daarnaast beschreef Sezgin Cihangir (directeur van het Nederlands Mathematisch Instituut en secretaris van Stichting Meer Leren op School) recent in een opiniestuk in *Trouw* (6 september) zeer treffend het gevoel van vele ingeburgerde migranten omtrent hun positie in Nederland. Zij voelen zich namelijk steeds minder welkom en ook deze trend zie ik terug in mijn lespraktijk.

Verstarren

Ik merk bijvoorbeeld dat de polarisatie ook het klaslokaal heeft bereikt en dat onderwerpen rond immigratie (bijvoorbeeld de asielproblematiek) voor veel spanningen zorgen. Zo voeren in het delen van hun mening rondom vluchtelingen de autochtone leerlingen de boventoon, en zie ik de leerlingen met een migratieachtergrond verstarren en zich ongemakkelijk voelen. Tevens steekt in onderwijsleergesprekken of klassikale debatten de xenofobe PVV-retoriek vrij snel de kop op, met als gevolg dat de Nederlandse basiswaarden van solidariteit en tolerantie op deze momenten helaas vrij snel lijken te verdwijnen.

Ondertussen is het niet stabiel in het nieuwe kabinet en ruziën zij vrolijk verder met elkaar. Niet voor niks worden zij vergeleken met een kleuterklas. Ze ondermijnen elkaar door middel van aanvallende tweets, weten zelf niet wat een extraparlamenteair kabinet is en roepen zomaar crises uit, terwijl dit niet kan. Het gebrek aan respect voor elkaar, niet weten wat wel of niet kan in een democratische rechtsstaat en een basis die is gefundeerd op wederzijds wantrouwen: het is tijd dat het kabinet zelf maar een cursus burgerschap doet.

Brieven

'Artis zonder dieren? Bij de beesten af'

De plannen van de Partij voor de Dieren om de dieren in Artis te vervangen door virtual reality, houden de Paroollezers bezig. 'Die dieren in de natuur loslaten, betekent hun dood.'

Van de gekke

Als geboren Amsterdammer werd ik door mijn ouders vaak meegevoerd naar Artis, en heb daar de liefde voor natuur automatisch ontwikkeld. Nu ik in de zeventig ben, beseft ik wat Artis voor mij betekend heeft. Aangezien ik mijn zoon een soortgelijk traject heb laten ondergaan, is deze ook zeer geïnteresseerd geraakt in alles wat groeit en bloeit. Ik vind het van de gekke om onze dierentuin op te laten heffen door de dierenpartij.

Jon Bosman, Amsterdam

Zekere dood

De PvdD wil van Artis een park maken. Mijn eerste vraag is dan: waar moeten alle dieren naartoe? Vrijlaten in de natuur is een zekere dood, ze moeten dus naar andere dierentuinen. De PvdD vergeet echter dat dankzij wereldwijde uitwisseling van dieren met het oog op fokken, vele bedreigde diersoorten voor uitsterven zijn behoed. Denk aan de witte neushoorn en de pandaberen. Deze dieren zouden geen jongen krijgen als zij zich niet prettig zouden voelen. De vrije natuur is helaas een pretpark geworden voor stropers. Artis heeft al gezorgd voor een prachtig onderkomen voor de olifanten en leeuwen. Alles wordt er gedaan met liefde voor de dieren, dus hou even op, PvdD.

R. Brokmann, Amsterdam

Bij de beesten af

Als het aan de PvdD ligt, wordt Artis een openbaar stadspark. De oudste dierentuin van Nederland, met miljoenen bezoekers. Artis zonder dieren? Dat is bij de beesten af.

Ronny Bettelheim, Uithoorn

Informatiebordjes

Voorstanders van dierentuinen vinden dat ze educatief zijn en helpen bij het in stand houden van beschermde dieren. Om met dat laatste te beginnen, dit is maar voor een heel klein deel van de soorten het geval. Moeten daarvoor al die andere dieren op een onnatuurlijke manier leven? Een folkprogramma voor specifieke soorten is prima mogelijk zonder ook andere dieren op te sluiten.

Wat educatie betreft, zou ik een Parooljournalist willen vragen eens bij de uitgang van Artis te gaan staan, en te vragen wat bezoekers geleerd hebben. Hoeveel bezoekers lezen de bordjes? Hebben ze iets geleerd over waar en hoe deze diersoorten eigenlijk horen te leven? Kinderen hoeven dieren niet in het echt te zien om er

van alles over te willen weten. Zelfs de jongste kleuter kent vaak al de moeilijke namen van de bekendste dinosauriërs. Een meerkoet van een fuut onderscheiden, lukt ze dan weer niet. Dus hup, niet naar de dierentuin, maar leer de dieren in de eigen stad kennen en beschermen!

E. Peters, Amsterdam

Beekse Bergen

Het zal wel een lange discussie worden, en daarom wil ik een duit in het zakje doen. Ongeveer vijftien jaar geleden hebben we een dag bij de ingang van Artis gestaan, om mensen te vragen wat ze van het idee vonden om Artis te sluiten en in de omgeving Spaarnwoude een soort replica van de Beekse Bergen te maken. Dat is voor de dieren een betere leefomgeving en ligt op een afstand die voor iedereen goed bereikbaar is. De respons hierop was grotendeels positief.

Rene van Schendel, Amsterdam

Beschaafd

Dierentuinen... relieken uit de vorige eeuw! Inmiddels is er tv en zijn er geweldige programmamakers die dieren in het wild filmen en fotograferen. Thuis kunnen we die natuur in 4K of zelfs 8K bewonderen op zenders als Animal Planet en National Geographic, en natuurlijk de vele programma's die de BBC produceert. Films en documentaires waardoor we bijna ervaren hoe het is om tussen de in het wild levende dieren te zijn. We kunnen ze bijna ruiken. Een 'dierentuin' is naar mijn mening een eufemisme voor 'dierengevangenis'. Het woord geeft een te vriendelijke omschrijving van wat dierentuinen eigenlijk zijn: veel beton, cement en tralies of glas waarachter dieren leven die daar niet thuishoren.

Laten we er als beschaafd land mee stoppen en andere wegen bewandelen om het dierenrijk te exposeren en te conserveren, door verfrissende educatieve methoden op te zoeken. Denk aan virtual reality die ons onderdompelt in de habitats van dieren, interactieve musea waar we kunnen leren zonder dieren in gevangenschap te houden, en educatieve apps die ons op een respectvolle manier verbinden met het dierenrijk. Deze moderne benaderingen kunnen ons net zo veel leren, zo niet meer, zonder dat dieren een leven in de natuur ontnomen wordt. Het is tijd om onze relatie met het dierenrijk te heroverwegen, en te kiezen voor oplossingen die mens én dier ten goede komen.

Pieter J. Bogaers, Amsterdam

'Een dierentuin is naar mijn mening een eufemisme voor dierengevangenis'

Pieter J. Bogaers, Amsterdam

Marcel Levi

Eerst de bureaucratie, dan pas de ambtenaren

Zijn al die stuurgroepen en klankbordgroepen wel nodig? Het kabinet wil fors bezuinigen op het aantal rijksambtenaren. Maar liefst 20 procent van de ambtenaren zonder uitvoerende taken, zoals bij Rijkswaterstaat of de Belastingdienst, moet verdwijnen en dat levert de staatskas een paar miljard euro op. De oppositie en andere critici meldden onmiddellijk dat dit onmogelijk zal blijken te zijn.

Waarom eigenlijk? De afgelopen zes jaar zijn er ruim 30.000 rijksambtenaren bijgekomen, een toename van ruim 20 procent. En dan hebben we het nog niet over dat enorme regiment van zeker 10.000 peperdure extern ingehuurde krachten. Terug naar het niveau van een paar jaar geleden moet toch mogelijk zijn. In 2017 bestonden ministeries immers ook niet alleen uit beleidsmedewerkers en wat mensen achter een type-machine.

Een kritische reflectie of al die ambtenaren op al die ministeries nu werkelijk nodig zijn en een concrete bijdrage leveren aan samenleving of adequaat be-

stuur is echt wel op zijn plaats. Zo hebben 29 ministers en staatssecretarissen meer dan 700 fulltime communicatiemedewerkers in dienst: dat klinkt toch een tikje luxueus.

Het is niet duidelijk waarom het aantal rijksambtenaren zo fors is toegenomen. Misschien heeft daarbij een rol gespeeld dat mensen tegenwoordig niks meer alleen kunnen doen. Als een bepaald taakje moet worden uitgevoerd, dan wordt dat meteen tot project gebombardeerd.

En volgens de evangelisten van het projectmanagement heb je dan dus direct een projectteam nodig, met daaronder een serie werkgroepen (liefst ook wat taakgroepen), natuurlijk een regiegroep om die hele kudde aan te sturen, een stuurgroep en om het af te toppen de onvermijdelijke klankbordgroep.

Voordat je het weet zijn twintig of dertig mensen met het taakje bezig, terwijl dat ook gewoon snel en adequaat door twee of drie mensen had kunnen worden uitgevoerd. En die projectmensen moeten natuurlijk allemaal eindeloos met elkaar vergaderen, notulen uitwisselen, afstemmen en elkaar met e-mails bestoken. En ze hebben

vanzelfsprekend een communicatiemedewerker nodig, anders wordt je project niet serieus genomen. Als je dit zo aanziet, dan valt inderdaad flink te besparen op het aantal rijksambtenaren.

Toch zal het nog een hele toer worden die tienduizenden banen te schrappen. Volgens experts op het gebied van binnenlands bestuur zijn voor de uitvoering en controle van onlangs aangenomen nieuwe wetten en regelingen, alsmede besluiten over onder meer de leefomgeving, privacy, arbeidsomstandigheden, het milieu en andere bureaucratische ellende, eerder 40.000 extra ambtenaren nodig.

Dus voordat je kunt gaan snijden in het ambtenarenapparaat, is het waarschijnlijk slimmer eerst eens rigoureuus huis te houden in het bureaucratische, controlezuchtige en overgereguleerde bouwwerk van de overheid zelf. En ministers: dat alstublieft niet overlaten aan het volgende gedoemd-tot-mislukken projectteam, stuurgroep of klankbordclubje, maar gewoon lekker zelf doen.

m.levi@parool.nl

Heinde Kort

